

Kosztolánczy Tibor

Mit tehetett volna?

Ha 1918 szeptemberében nem utazna vissza a fővárosba, és ismeretlenek keresnék Szekszárdon, a húga azt mondaná: a bátyám fekszik, csúnyán köhög. Pedig nem lenne semmi baja.

A szüret után befejezné a *Purgatórium* fordítását.

Baglyok költöznének a ház mögötti fákra, esténként hallaná a szárnyszuhogást és a vijjogást. Olvasná a fővárosi lapokban, hogy az ismerősei miféle pozíciókba kerültek, már-már csomagolna, aztán mégis maradna. „Hány évig csak azt csináltam, amit mondtak, amit kellett! Visszakaptam az életemet” — ezt gondolná.

Vörösboros teát inna, és forró cserepeket rakna az ágyába. Egyszer, elalvás előtt eszébe jutna, milyen is lenne egy egészen újfajta szeszfokmérő. Egyébként pedig novemberben november lenne, decemberben pedig december.

Szilveszter este az ablaknál nézné, a havas utcán hogyan szaporodnak a szántalpnymok; lovakat hallana, csilingelést — de a szánok láthatatlanok.

Újév után jönne a hír, hogy Osvát Ernő felmondott a Nyugatnál. Komjáthy Aladár havonta leutazna hozzá a kéziratokkal, másfél nap alatt összeraknák a következő számokat. Visszafelé a hátizsákban a kéziratok fölött tojás, vaj.

A húgától átvinné az iskolai számtandolgozatok javítását. „Nem is baj — mondaná –, legalább nem kell azon gondolkodni, hogy *ki kezdte*, vagy hogy ki hazudik ügyesebben.”

Egy kora tavaszi délutánon, amikor minden olvad, és patakszik a víz, sétálni indulna, gyors léptekkel, a külváros felé, ahol egy addig soha nem látott utcára bukkanna. Hamarosan elkezdené írni a *Timár Virgil fiát*.

Szakállt növesztene, és titokban fellátogatna Budapestre, hogy leporolja a könyveit. A kávéházakat és a szerkesztőségeket messzire elkerülné. Vasúti restikben ebédelne, szegényes étlapokról. Este pótolná a hazaiból a Reviczky utcában. Aztán másnap: „Szél hozott, szél visz el.”

1919 nyarán beköltözne Kiss Ernőék balatonvilágosi villájába. Mezítláb járna, hasalna a forró fövényen. Horgászna. Halat sütné a proletárgyerekeknek. Egy száłka megakadna a torkán, de kiköhögné.

Aztán egy év után visszaköltözne Budapestre. Az okoskodóknak pedig azt mondaná: „Ááááá, hááááá, ááá-áá!” — és megfricskázná az orrukát.

Olykor nehezen lélegezne, mondaná is: „a balatoni száłka”. 1922-ben, amikor Szilasi Vilmoséknál nyaralna Török Sophie-val, egy freiburgi orvos megnézné a torkát. Nem száłka. A legjobb svájci klinikán kezelnék, és meggyógyítanák.

1925-ben Szilasiék elkezdenék gyártani a szeszfokmérőt. Zsákokban állna a pénz a pesti előszobában. Ezzel fűtenének.

1928-ban vitába bonyolódna Osváttal az „igazság” mibenlétéről. Azt mondaná: „Az igazság hangoztatása csak éket ver az emberek közé. Amikor *Igazságot* emlegetnek, valójában a velük megesett *igazságtalanságokra* gondolnak. Egyébként pedig érzésekből építünk fogalmakat.”

Évekig dolgozna a nyelvről szóló nagy traktátuson. Wittgensteinnel levelezne.

Kora tavaszi nap lenne megint, amikor kilépne a nizzai főpályaudvar előtti térre, a pálmafák alá, „Mostantól kezdve minden csak ráadás” — sottogná. Ekkor színes napernyő takarná el a tűző napot, és egy afrikai varázsló kérdezné kívánságait. Este egy éjfekete nő táncolna neki, meg minden.

Érinthetetlen lenne.

Fantasztikus öregkori verseket írna, Nemes Nagy Ágnesék feljárnának hozzá az Attila útra. A Vigiliában publikálna, Rónay Laci (bácsi) hozná el havonta a kéziratokat.

1968-ban Szörényi Levente megzenésítené *Ha nem vagy ellenállás...* című versét. „Értenei vélem” — mondaná Erdős Péter, és a dal dobozban maradna.

1971 nyarán Andy Warhol (születetett Varchola), útban a felvidéki Mikó felé, ahonnan a szülei kivándoroltak az Egyesült Államokba, meglátogatná az esztergomi Előhegyen, és filmet forgatna róla. A négy óránál is hosszabb filmen csak ketten lennének, illetve hárman: a Duna is, azt néznék.

Warhol ezüstszínű parókáját szétfújná a szél. Aztán ajándékként átadná a Velvet Underground banános lemezét. Ő félig lehúzná a banános matricát, de nem tudná visszarakasztani. Ez kicsit zavarná, mintha valamit elrontott volna. Warhol azt mondaná: „Pontosan ezt akartam.”

1986-ban, egy délután, végre, sok kérlelés után, látogatást tenne a budapesti bölcsészkar általános nyelvészeti tanszékén. Ógörgögül olvasna fel.

Távozásakor néhányan titokban megérintenék a ruháját.

A nyilvánosság előtt ekkor jelenne meg utoljára.

És még mindig élne.

Nagy Róbert illusztrációja